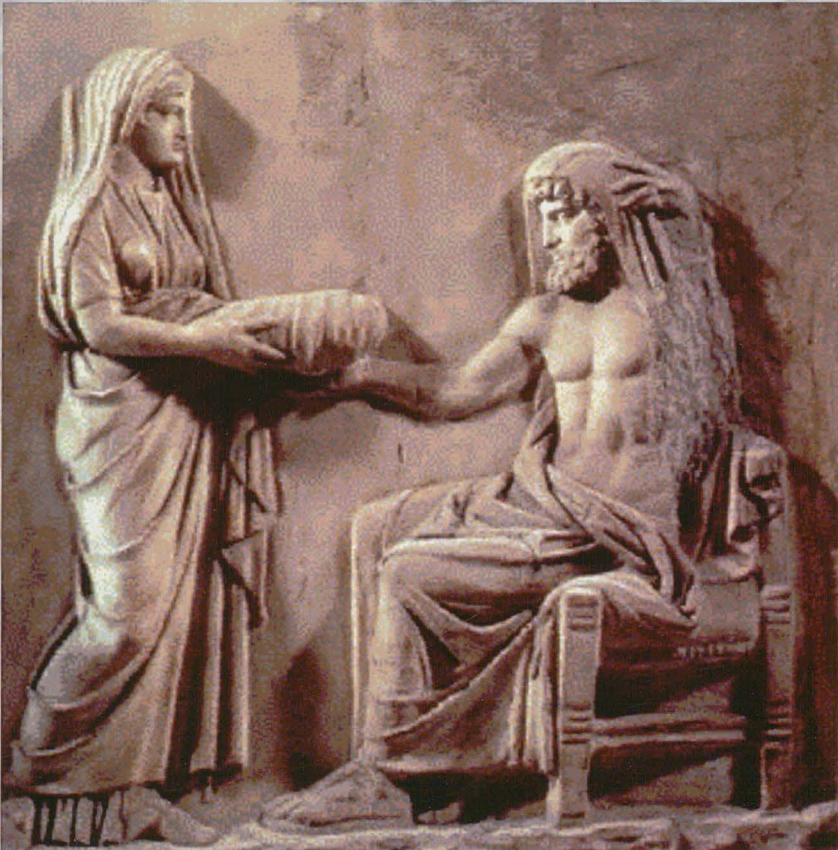

ΧΡΟΝΟΣ

CRONOS

**Revista Societății de Științe Istorice din România
Filiala Caraș – Severin
Anul VIII (2015), nr. 15, Ianuarie – Iunie, 2015.**

Coperțile, corecturi, tehnoredactare:

Eduard Magiar și Nicolae Magiar

Reșița - mai, 2015.

ISSN 1844 - 4423

PRIMUL RĂZBOI MONDIAL. VOLUNTARI ALMĂJENI ÎN ARMATA ROMÂNĂ.

Valea Almăjului, cu cele câteva localități cuibărite pe cursul apelor ce se varsă în râul Nera, a avut tradiții militare din perioada Evului Mediu. Prezența districtului Almăj între cele opt districte privilegiate la anul 1457¹, constituie un argument în sprijinul afirmației de mai sus. La fel, nesfârșitele conflicte austro-otomane de la finele veacului al XVII-lea și până la crudul măcel din anii 1788-1789, când Almăjul a fost ocupat ultima dată de armata otomană și a avut de suferit enorm nu doar din cauza operațiunilor militare, ci și a unei cumplite foamete, subliniază rosturile militare ale zonei.

Virtuțile ostășești ale locuitorilor din zonă sunt și mai puternic evidențiate în perioada modernă, atunci când Almăjul a fost militarizat (1773 – 1872)². Deși inițial regimentele de graniță au fost întemeiate strict pentru apărarea frontierei cu turcii și din considerente sanitare, cu timpul grănicerii au participat și la luptele susținute de Imperiul Habsburgic în afara granițelor. Cu ocazia unor astfel de conflicte și militarii almăjeni au participat la luptele dintre armatele austriece și Napoleon (1793-1814), cele din Italia (1859) sau Prusia (1866) .

Desființarea graniței militare în anul 1873 a pus locuitorii zonei într-o postură inedită și stânjenitoare³. Fostul confiniu militar era integrat unei unități administrative civile – județul Severin – iar legislația civilă s-a extins și asupra Almăjului, devenit cerc (plasă) în cadrul județului Severin.

În momentul decanșării Primului Război Mondial, situația din plasa Almăj era destul de tensionată datorită abuzurilor administrației locale și disputelor politice din timpul campaniilor electorale din anii 1906 și 1910. Starea de nemulțumire și iritare s-a accentuat după declanșarea Primului Război Mondial când personalități politice, religioase și culturale au fost puse sub pază politică, amenințate sau trimise cu domiciliu obligatoriu (deportate) la Sopron⁴.

¹ Iuliu Vuia, *Districtus walachorum. Cercurile românești bănățene*, editura Analele Banatului, Timișoara, 1930, Ioan Hațegan, *Patrimoniul bănățean*, vol I, ed. Banatul, Timișoara, 2006, Districtele bănățene și privilegiile lor (pag. 48-49), George Popovici, *Istoria românilor bănățeni*, Lugoj, 1904, pag. 189.

² Liviu Smeu, *Almăjul grăniceresc 1773-1872*, editura Litera, București, 1980.

³ Antoniu Marchescu, *Grănicerii bănățeni și Comunitatea de Avere*, ediția a II-a îngrijită și prefațată de Ioan Păun Otiman, editura Academiei Române, București, 2014.

⁴ Marele istoric Ioan Sârbu de la declanșarea Primului Război Mondial a fost pus sub pază politică fiind obligat să se prezinte zilnic la postul de jandarmi din Rudăria. Preotul Nicolae Novacovici din comuna Gârbovăț a fost deportat, împreună cu fiul său, Romulus, la Sopron timp de un an și două luni. Fruntașul Nicolae Obersterescu din comuna Lăpușnici Mare a fost dus la Budapesta și anchetat. Întors acasă fiind mereu șicanat de autorități a plecat în Vechiul Regat și, în drum spre Mărășești, unde a luptat ca voluntar, a trecut prin Focșani, Nămolosa și Buzău, și i-a încurajat permanent pe românii din aceste ținuturi.

Așa se explică motivul pentru care almăjenii, fie persecutați acasă, fie ajunși în prizonierat în țările inamice Austro-Ungariei, nu au ezitat a se înrola în armata română. Informații prețioase pe această temă le regăsim în caietele "Ilieșiu" păstrate la Arhiva Muzeului Banatului din Timișoara. Documentele respective au fost întocmite tocmai la finele Primului Război Mondial. Vom reda în continuare voluntarii almăjeni care au luptat în armata română, în ordinea alfabetică a comunelor din care proveneau aceștia.

1. Comuna Borlovenii Noi: sergenții Zaharia Zaberca și Nistor Moț, soldații Petru David, Ilie Moț, Pavel Botoarcă, Pavel Boldea, Petru Basarabă, Ioan Budu (proveniți din Italia), Axente Băcilă și David Dănilă, (proveniți din Rusia)⁵.
2. Comuna Borlovenii Vechi: Dumitru Florea, Ilie Botoacă, Vasile Barbu (proveniți din Italia)⁶.
3. Comuna Dalboșeț: Grigore Careba, Nicolae Vlădulescu (proveniți din Rusia), Nistor Budescu, Ștefan Budescu, Nistor Jarcu, Iosif Badescu, Ioan Pecină, Nistor Serafin, Ioan Plestici, Ioan Marșavilă, Iosif Feigel, Iosif Buluta, Iosif Florea, Iosif Ion, Dionisie Băcilă (proveniți din Italia)⁷.
Este demn de semnalat faptul că Ioan Curița, fost colonel în armata austro-ungară, în anul 1889 a trecut în Vechiul Regat. Pentru această faptă, rudele sale, îndeosebi fratele, Atanasie, au avut de suferit, fiind închiși și torturați. În timpul Primului Război Mondial colonelul Ioan Curița a fost capturat de armata austro-ungară și condamnat la moarte. Sentința nu a fost pusă în aplicare datorită amânărilor în proces. După încheierea păcii, colonelul Ioan Curița s-a întors teafăr acasă, la Dalboșeț.
4. Gârbovăț: Ioan Păducel, Sofron Goga, Nistor Ciortuz (proveniți din Italia) și Ilie Micicoi, (provenit din Rusia)⁸.
5. Lăpușnicu-Mare: Nicolae Obersterescu, Avram Ciocloda, Ianăș Iovănel, Pavel Goșa, Alexa Românu, Vasile Ciocloda, Pavel Lala, Nicolae Bihoi, Ioan Frenț, Nicolae Iovănel, Ion Goșa, Pantelimon Bihoi (proveniți din Italia, prin portul Constanța) și Iosif Goșa (provenit din Rusia)⁹.
6. Mocerîș: Păun Plestici, Dionisie Dragoescu, Dimitrie Derlean și Ioan Munea (proveniți din Italia)¹⁰.
7. Pătaș: George Becia, Lazăr Lăzărescu, Ștefan Tudor, Petru Serafin, Luca Moacă, Moise Moacă, Ioan Moacă, Nicolae Becia, Vasile Serafin, Ioan Serafin (proveniți din Italia), Lazăr Popiți (provenit din Rusia) și Ioan Moacă (provenit din Franța)¹¹.
8. Prigor: Iosif Careba, Zaharie Negoită, Pavel Careba, Simeon Miclău, George Constantin, lt. Melicher Stolz, Eremia Bârdea (proveniți din Italia)¹².

⁵ Arhiva Muzeului Banatului Timișoara, fond „Nicolae Ilieșiu”, pag. 49.

⁶ Ibidem, pag. 51.

⁷ Ibidem, pag. 121.

⁸ Ibidem, pag. 154.

⁹ Ibidem, pag. 207.

¹⁰ Ibidem, pag. 236.

¹¹ Ibidem, pag. 274.

¹² Ibidem, pag. 290.

9. Prilipeți: Petru Marconescu, Vasile Zaberca, Andrei Șuveți, Vasile Cojocea, Andrei Luca, Nicolae Zarva, Ilie Vlădulescu (proveniți din Italia) și Ioan Novăcescu (provenit din Rusia). Amintim faptul că generalul Traian Doda s-a născut în această comună și a participat la luptele din Italia (1859) și din Prusia (1866)¹³.
10. Putna: Tănase Motorga și Damaschin Motorga (proveniți din Italia)¹⁴.
11. Șopotul Nou: Petru Pistrilă, Ștefan Brumariu, Iacob Miloș și Mihai Andrei (proveniți din Italia)¹⁵.
12. Șopotul Vechi: Ilie Găină, Pavel Bala, Lazăr Olaru, Iosif Cocora și Ioan Andrei (proveniți din Italia)¹⁶.

Este aproape cert că au mai existat și alți eroi almăjeni care au luptat în armata română reveniți de pe diferite fronturi din Europa. Cele mai mari comune din Valea Almăjului – Bănia¹⁷, Bozovici și Rudăria (Eftimie Murgu) – nu apar în documentele cercetate cu voluntari înrolați în armata română. Este puțin probabil ca și aceste unități administrative să nu fi avut asemenea situații, mai ales dacă avem în vedere faptul că legăturile almăjenilor cu Vechiul Regat erau consistente și durabile din perioada Evului Mediu și s-au amplificat în secolele XVIII –XIX. Militarii almăjeni au fost alături de domnitorul român Matei Basarab atunci când acesta a luptat să preia tronul Țării Românești (1632). Episcopii de Râmnic au sprijinit parohiile din Valea Almăjului trimitându-le cărți de cult și chiar hirotonind preoți, într-o perioadă foarte dificilă pentru românii ortodocși din Banat (sec. XVIII)¹⁸.

Prezența militarilor almăjeni în armata română, precum și implicarea acestora în organizarea gărzilor naționale și la menținerea ordinii în comunele din care proveneau, atestă calitățile ostășești, spirit civic și sentimente naționale profunde. Acești patrioți și acțiunile lor reprezintă pilonii pe care s-a clădit noul stat - România Mare.

Prof. Dan Obersterescu
Colegiul Tehnic Cărășan Reșița

¹³ Ibidem, pag. 294.

¹⁴ Ibidem, pag. 298.

¹⁵ Ibidem, pag. 364.

¹⁶ Ibidem, pag. 367.

¹⁷ Ibidem, pag. 9 – La sfârșitul războiului, tinerii intelectuali inginer Damaschin Stroca și sublocotenent Alexa Pungilă, ambii din comuna Bănia, au mers prin toate comunele almăjene sprijinind înființarea gărzilor naționale și îndemnând poporul „la păstrarea demnității naționale”.

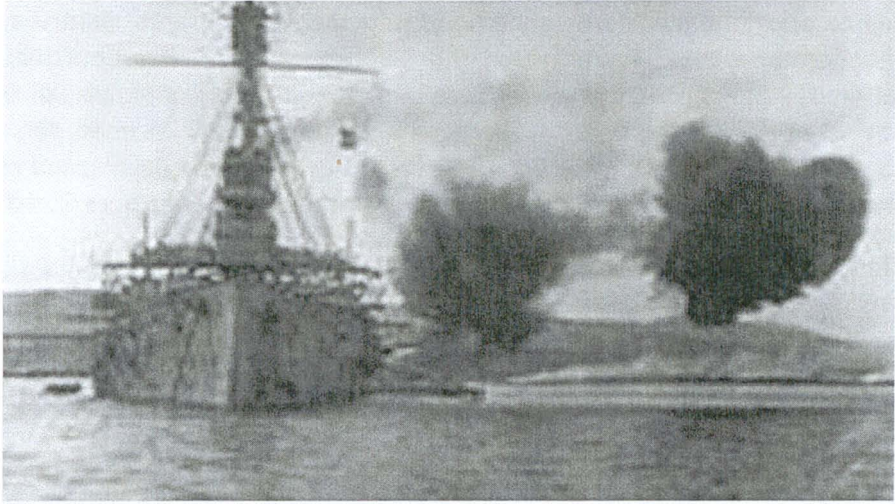
¹⁸ Ibidem, pag 289 – În anul 1727 s-a stabilit în Prigor preotul Damaschin Câmpeanu, împreună cu fratele său care era călugăr. Ambii au fost trimiși de episcopul Râmnicului „ca să facă slujbe românilor ortodocși din Banat”.

Bozovici - Monumentul eroilor din primul război mondial.

BĂTĂLIA DE LA GALLIPOLI - 1915

(partea I-a)

Marele Război, așa cum a fost supranumit primul război mondial reprezintă cel mai important eveniment de acest fel de până atunci. Din nefericire a rămas așa în memoria participanților, mai ales datorită numărului uriaș al victimelor. Duritatea luptelor, precum și folosirea armamentului modern pentru acel timp au contribuit printre altele, la efectul dezastruos al acestui conflict la scară mondială.

Între bătăliile duse în acest război se numără și cea de la Gallipoli. În general este mai puțin mediatizată de istoricii occidentali, motivul fiind în parte subiectiv: campania de la Gallipoli a fost în final o adevărată tragedie pentru armatele britanice, franceze, neozelandeze și australiene.

Deși trupele australiene și neozelandeze (cunoscute sub denumirea prescurtată de ANZAC - Australian and New Zealander Army Corps) au obținut punctuale succese, finalmente campania a fost un eșec total. În jurul acestui eșec care a costat multe vieți, a rămas clasică întrebare de tip istoric: „ce ar fi fost dacă”, care ar fi fost rezultatele dacă ar fi fost mai bine organizată și de ce nu cu mai mult noroc.

Din punct de vedere geografic, Gallipoli se află pe malul strâmtorii Dardanele, față în față cu legendara cetate Troia. Cucerirea peninsulei Gallipoli ar fi însemnat controlul asupra strâmtorii Dardanele, important punct strategic și deschiderea spre Bosfor.

În mod neconvențional, expunem în prima parte a acestui material cauzele eșecului acestei campanii. Sintetic acestea ar fi următoarele:

- În primul an de război, pe frontul de vest s-a ajuns la o adevărată epuizare pentru ambele tabere; în paralel, pe frontul din Caucaz, atunci când Rusia este atacată puternic de către turci, se cere ajutorul aliaților occidentali, mai ales din partea Marii Britanii. Aceasta avea ca prioritate susținerea aliatului ei principal, adică Franța, pentru a rezista în fața atacurilor germane. Totuși, un grup de politicieni condus de Winston Churchill, pe atunci Prim Lord al Amiralității, a căutat să ajute Rusia printr-un atac asupra peninsulei Gallipoli ce urmărea obținerea controlului total asupra strâmtorii Dardanele. În acest fel, campania trebuia să ducă la scoaterea din joc a unui aliat important al Germaniei. În mod concret, se deschidea ruta maritimă către Marea Neagră pentru a putea trimite ajutoare Rusiei.

Deși intențiile erau bune strict teoretic, realitatea arăta dificultățile acestei operațiuni militare: englezii nu aveau suficientă muniție pentru propria armată, cu atât mult pentru a mai exporta muniție și în Rusia. Prioritatea frontului de vest arăta de fapt că expediția pentru Gallipoli n-ar fi putut să primească niciodată suficientă armată și muniția aferentă pentru a avea realmente succes.

- Armata britanică la nivelul anului 1915 nu era suficient pregătită pentru un război de asemenea anvergură. Acesta din următoarele motive: nu avea suficiente arme și muniție pentru campania din est pentru a putea face față unei armate turcești care era bine protejată în spatele mitralierelor, artileriei și sârmei ghimpate; reușita presupunea sute de arme care în realitate nu existau, în plus aceste arme ar fost mânuite de soldați încă nepregătiți deoarece se foloseau tehnici complexe de artilerie încă neinventate. În această situație, Gallipoli a întrunit toate condițiile pentru eșec: lipsa unor țeluri realiste și a unui plan coerent, folosirea unor soldați fără experiență aflați la prima campanie, subestimarea adversarului și, mai mult de atât, o încredere exagerată în forțele proprii. Acestea toate coroborate în condiții militare, duc aproape inevitabil la dezastru.

- Comandantul armatei britanice era generalul Sir Ian Hamilton, de altfel unul din cei mai mari soldați ai Angliei. Dar, planurile sale concepute pentru campania de la Gallipoli au fost nejustificat de complicate, chiar exagerate. A ordonat atacuri multiple, dar care, fiecare în parte erau dependente de succesul alteia, de aceea, erau ineficiente în cazul unui eșec. Privite ca întreg, schemele sale tactice au fost totalmente nerealiste. Planurile sale pentru succesul campaniei cereau fapte incredibile de eroism, soldații neexperimentați trebuiau să lupte ca niște veterani, iar subordonații, incompetenți, să conducă la fel de bine ca un tactician de clasă. În plus, planurile se bazau pe supoziția total nerealistă: turcii vor ceda destul de repede, iar acest lucru nu s-a întâmplat.

De cealaltă parte, adversarul lui Hamilton era comandantul german Otto Liman von Sanders. Un profesionist precaut, Liman și-a păstrat parte a soldaților în rezervă până când a intuit ce vor să facă englezii, apoi a ripostat în mod corespunzător și eficace. În plus, a avut norocul ca unul din subordonații săi turci să fie colonelul Mustafa Kemal (care a devenit apoi primul președinte al republicii Turcia). Cuvintele pe care acestea le-a rostit când și-a condus regimentul la luptă au devenit legendare: "Nu vă ordon să atacați – vă ordon să

muriți”; cu acest spirit incredibil de sacrificiu mai rar întâlnit, armata otomană a fost condusă spre victorie. În această armată, cea mai mare parte a soldaților turci luptaseră de curând în războaiele balcanice, iar viața dură din imperiul pe cale de destrămare îi transformaseră în soldați rezistenți și bine disciplinați. În schimb, soldații Aliați – cu excepția a trei divizii, una britanică și două franceze – erau prost pregătiți pentru a lupta într-un mediu atât de ostil precum Gallipoli.

- Din punct de vedere logistic britanicii și aliații lor aveau mari dificultăți, legate în primul rând de distanțele mari între trupe și bazele de aprovizionare. Astfel, Marea Britanie era la circa 2500 de km distanță și cea mai apropiată bază britanică care era la Alexandria, în Egipt. Baza din insula Lemnos nu era foarte departe – aproximativ 100 de kilometri, dar nu putea servi decât drept loc de ancorare a flotei, fapt care nu ajuta foarte mult trupelor britanice deoarece transformarea ei în bază militară necesita o forță de muncă imensă. Englezii mai aveau un depozit de aprovizionare în insula Imbros, dar navele cu provizii trebuiau să traverseze de acolo 25 de kilometri pe mare pentru a ajunge la Gallipoli.

În concluzie, aprovizionarea trupelor aliate era un adevărat handicap din punct de vedere logistic, fapt pe care comandamentul aliat n-a reușit să-l rezolve.

(continuare în numărul viitor)

Bibliografie:

1. Aspinall-Oglander, Cecil Faber, *Military Operations Gallipoli: Inception of the Campaign to May 1915*. History of the Great War Based on Official Documents by Direction of the Historical Section of the Committee of Imperial Defence. I. London: Heinemann, 1929.
2. Broadbent, Harvey, *Gallipoli: The Fatal Shore*. Camberwell, Victoria: Viking/Penguin, 2005.
3. Carlyon, Lee, *Gallipoli*, Sydney: Pan Macmillan., 2001.
4. Dennis, Peter; Grey, Jeffrey; Morris, Ewan; Prior, Robin; Bou, Jean, *The Oxford Companion to Australian Military History* (ed. Second). Melbourne: Oxford University Press, 2008.
5. Erickson, Edward, „Strength Against Weakness: Ottoman Military Effectiveness at Gallipoli, 1915”. *The Journal of Military History* 65: 981–1012, 2001.
6. Hart, Peter, „War is Helles: The Real Fight For Gallipoli”. *Wartime* (Canberra: Australian War Memorial) (38): 10–12, 2007.
7. James, Robert Rhodes, *Gallipoli: A British Historian's View*. Parkville, Victoria: Department of History, University of Melbourne , 1995.

8. Lepetit, Vincent; Tournyol du Clos, Alain; Rinieri, Ilario, *Ministere de la Guerre, Etat-Major de l'Armee, Service Historique, Les Armées Françaises dans la Grande Guerre*. Tome VIII Premier Volume. Paris: Imprimerie Nationale, 1923.
9. Lewis, Wendy; Balderstone, Simon; Bowan, John, *Events That Shaped Australia*. Frenchs Forest, New South Wales: New Holland, 2006, p. 110; vezi și McGibbon, Ian, *The Oxford Companion to New Zealand Military History*. Auckland, New Zealand: Oxford University Press, 2000.
10. O'Connell, John, *Submarine Operational Effectiveness in the 20th Century: Part One (1900–1939)*. New York: Universe, 2010.
11. Stevens, David, *The Royal Australian Navy*. The Australian Centenary History of Defence. III. South Melbourne, Victoria: Oxford University Press, 2001.

Prof. dr. Nicolae Magiar
Colegiul Național *Mircea Eliade* din Reșița

CAMPANIILE MILITARE DIN ANUL 1915

Luptele din Alpii italieni

După lupte foarte dure în a doua jumătate a anului 1914 pe toate fronturile, la începutul anului 1915 se ajunge pentru prima oară în istorie, la un război de poziții. Toți autorii care au studiat Marele Război sunt de această părere.

Așadar, războiul de poziții din 1915 a însemnat de fapt o impresionantă de tranșee, un număr foarte mare de cazemate construite și mascate în spatele unei lungi rețele de sârmă ghimpată, iar în fața acestora un întins teren minat.

În asemenea situație era clar că o victorie poate fi obținută doar prin ruperea frontului inamic, fapt greu de realizat în condiții normale, clasice de luptă. Era nevoie de „factori materiali în primul rând, dar și politici deopotrivă.”¹⁹

Datorită noilor condiții de luptă, soldații s-au transformat într-o adevărată armată de săpători permanenți de tranșee. Ei munceau cu disperare să-și construiască și să-și consolideze pozițiile defensive de care, în majoritatea cazurilor, depindea chiar viața lor. Peste toate acestea s-a mai adăugat iarna aspră a anului 1914-1915.

¹⁹ Mircea N. Popa, *Primul război mondial*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 197.

Datorită noilor condiții din teren, tehnica de luptă a fost adaptată din mers, astfel că au fost folosite cu preponderență mitralierele și grenadele de mână, ambele responsabile cu un număr mare de victime în ambele tabere. Datorită eficienței armelor de foc de la distanță, soldații au fost dotați cu căști de protecție, din oțel. De asemenea s-a renunțat la uniforme de culoare deschisă deoarece erau o țintă prea vizibilă de la mare distanță. De exemplu, infanteriștii francezi aveau pantaloni roșii cu tunici albastre, iar artileriștii erau îmbrăcați în uniforme de culoare negru-galben.²⁰ De aceea, s-a optat pentru culori care să mascheze prezența soldatului în teren.

Balanța pentru o eventuală victorie în 1915 nu s-a înclinat deoarece de ambele tabere au intrat câte o armată, respectiv Italia de partea Antantei și Bulgaria de partea Puterilor centrale. I.G. Duca aprecia că „ambele tabere părea pline de speranțe, de încredere, dar nimic hotărât nu se desemna nici pe frontul occidental nici pe cel rusesc”.²¹

Atunci, comandanții ambelor tabere au înțeles că datorită noilor condiții de luptă, respectiv pozițiilor tot mai întărite, singura soluție pentru victorie rămânea ofensiva. Pentru asta însă trebuiau aduse în luptă noi arme de atac.

La începutul anului 1915, Statele Unite al Americii, atunci încă neimplicate în război, prin președintele lor, Woodrow Wilson, a încercat să medieze o încetare a războiului. A trimis în acest scop în Europa pe colonelul Edward Mandel House. Misiunea sa a fost însă un eșec, mai ales din cauza refuzului Germaniei și a aliaților ei.

Pe frontul de vest ambele tabere erau poziționate în tranșee. Rareori se declanșau ofensive, dar pe spații mici și de mică amploare de ambele părți, astfel că se revenea la vechile poziții. În ianuarie 1915 au avut inițiativa germanii, apoi francezii au revenit. Se poate parafraza titlul autorului E. M . Remarque – Pe frontul de vest, nimic nou.....

În aprilie germanii au intrat la atac asupra Franței prin Belgia, respectiv Flandra, dar după aceea francezii i-au respins. Ce putea contabiliza realmente erau marele număr de victime omenești.

La 22 aprilie 1915 este consemnat primul atac cu gaze, respectiv cu amoniac și clor. Savantul german Fritz Haber a reușit încă din decembrie 1914 sinteza gazului toxic.²² Cu acesta germanii erau convinși că vor scoate pe francezi din liniile de apărare. Așadar, în după amiaza zilei de 22 aprilie 1915, la orele 18, la nord și nord est de Ypres germanii au aruncat 168 de tone de clor.²³ Efectul a fost pe cât de surprinzător (francezii au crezut inițial că este un nor de ceață) pe atât de devastator. Generalul J. Mordağ a constatat că din cei 15.000 de francezi atacați, un număr de 5000 au murit.²⁴

²⁰ William Manchester, *Armele lui Krupp*, Editura politică, București, 1973, p. 367.

²¹ I. G. Duca, *Amintiri (1914-1916)*, xerografie în Biblioteca Centrală Universitară, București, cap. XII, p. 1.

²² Zorin Zamfir, Jean Banciu, *Primul război mondial*, Editura Didactică și pedagogică, București, 1995, p. 105.

²³ Articolul *Războiul chimic*, în *Lumea*, nr. 32, din 5 august 1971, p. 31.

²⁴ *Ibidem*.

Cu această ocazie germanii au făcut o spărtură de 6 km în liniile franceze și au capturat tot armamentul celor atacați, respectiv 4 obuziere, 47 de tunuri ușoare, 70 de mitraliere și un numeros armament de infanterie.²⁵

În septembrie 1915 aliații francezi și britanici au început o puternică ofensivă linia de front Artois și Champagne. S-a reușit să se ajungă doar până la a doua linie defensivă germană. În schimb pierderile au fost enorme: aliații aveau 250.000 de oameni pierduți, iar germanii 140.000, din care 24.000 de prizonieri.²⁶

(continuare în numărul viitor)

Prof. Lucian Miclău
Inspector de specialitate, I.S.J. Caraș-Severin

Bibliografie:

1. I. G. Duca, *Amintiri (1914-1916)*, xerografie în Biblioteca Centrală Universitară, București.
2. William Manchester, *Armele lui Krupp*, Editura politică, București, 1973.
3. Pierre Miquel, *La Grande Guerre*, Editura Fayard, 1983.
4. Mircea N. Popa, *Primul război mondial*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979.
5. Zorin Zamfir, Jean Banciu, *Primul război mondial*, Editura Didactică și pedagogică, București, 1995.

²⁵ Zorin Zamfir, Jean Banciu, *Primul război mondial*, Editura Didactică și pedagogică, București, 1995, p. 106.

²⁶ Pierre Miquel, *La Grande Guerre*, Editura Fayard, 1983, p. 352.

BĂTĂLIA BERLINULUI

Armata Roșie în Berlin (aprilie 1945).

Cu certitudine că al doilea război mondial a fost cel mai distrugător conflict dus de omenire până atunci. Elementele esențiale care-l definesc în acest sens sunt numărul de participanți, violența luptelor și din păcate, numărul uriaș de pierderi omenești.

Între bătăliile cele mai mari și mai dure din acest război se numără categoric cea pentru capitala Reich-ului german, Berlin. În plus, această bătălie și mai ales victoria sovieticilor avea și o imensă însemnătate simbolică.

Această mare bătălie s-a desfășurat între 20 aprilie (când a început efectiv bombardarea Berlinului) și 2 mai 1945 când apărătorii capitalei germane au capitulat necondiționat.

Pregătirile pentru ofensiva finală au început însă mai devreme și au fost favorizate de evenimentele militare din Europa de est. Astfel, după evenimentele din lunile august – septembrie 1944, când România și Bulgaria au părăsit Axa condusă de Germania, până la începutul anului 1945 frontul de răsărit a fost relativ stabil. Germanii au pierdut controlul asupra Budapestei și mare parte din Ungaria, Varșovia a fost cucerită în ianuarie 1945, astfel că marile câmpii din Polonia erau deschise pentru ofensiva sovietică. După ce sovieticii au

cucerit statele baltice prin cunoscuta operațiune Vistula-Oder, cele patru mari corpuri de armate sovietice au ajuns la 60 km de Berlin pe râul Oder.

În partea sudică a frontului, pe data de 30 martie 1945 Armata Roșie a intrat în Austria și în 13 aprilie a cucerit Viena. Pentru toate forțele angrenate în acest război era clar că Germania va fi înfrântă în doar câteva săptămâni. Cu toate acestea luptele continuau cu ferocitate din partea germanilor. Dar, spre disperarea generală, rezervele de combustibil erau pe sfârșite, astfel că avioanele și tancurile riscau să nu mai poată fi folosite de germani.

Rezistența foarte puternică a germanilor era stârnită de mândria națională precum și de insistența constantă a aliaților sovieticilor ca Germania să capituleze necondiționat. În plus, Hitler a decis să rămână în capitala germană, deși a fost sfătuit insistent să părăsească orașul.

Intenția armatelor americane și britanice de a cuceri Berlinul a rămas doar la acest stadiu, deoarece înțelegerea cu sovieticii era clară: în Berlin urma să intre doar armata roșie pentru ca acest oraș să rămână în sfera de influență a Uniunii Sovietice; peste toate acestea, pentru sovietici devenise o chestiune de onoare să cucerească capitala inamicului lor, ceea ce le creștea hotărârea în luptă.

Ofensiva sovieticilor în Germania centrală avea cel puțin două obiective majore:

- Ocuparea Berlinului pentru că era capitala Germaniei; existența în acest oraș a unor importante trofee de război, mai ales instalațiile programului nuclear german;
- Ocuparea unui teritoriu cât mai întins din Germania deoarece Stalin era convins că Aliații occidentali, după ce ar fi cucerit anumite teritorii, nu ar fi fost dispuși să cedeze ceva zonei de ocupație sovietice postbelice. Este motivul pentru care, sovieticii au conceput o ofensivă de mari proporții pe un front extrem de larg și au avansat cât mai mult spre vest, pentru a le ieși în întâmpinare aliaților cât mai spre apus.

În 9 aprilie 1945 armata sovietică a reușit cucerirea Prusiei Orientale (Königsberg). De aceea, Frontul II Bielorus a avut posibilitatea să se deplaseze cu toate efectivele sale în ajutorul atacatorilor Berlinului. Astfel, generalul Jukov a reușit o reamplasare a forțelor sale pe linia Oder-Neisse. Fronturile sovieticilor dispuneau de forțe imense: 2,5 milioane de soldați, din care 78.556 erau polonezi ai Armatei I-a poloneze, 6.250 de tancuri, 7.500 de avioane, 41.600 piese de artilerie, 3.255 lansatoare de rachete Katiușa montate pe camioane, (celebrele „orgi” ale lui Stalin cum au fost poreclite) și aproximativ 95 – 96.000 de autovehicule.

De cealaltă parte, Heinrich Himmler a fost înlocuit de generalul Gotthard Heinrici, considerat cel mai bun tactician al defensivei din toată armata germană. El a început imediat să organizeze apărarea. A presupus în mod corect că principalul efort al atacatorilor va fi făcut peste râul Oder și de-a lungul autostrăzii principale est-vest. La ordinul generalul

Gotthard Heinrici, geniștii au transformat câmpiile din zona Berlinului, care erau deja saturate de apă, în adevărate mlaștini, prin golirea unui baraj hidrotehnic. De asemenea, geniștii au construit mai multe rânduri de linii defensive, care ajungeau până în suburbiile Berlinului. Aceste linii erau formate din șanțuri antitanc, poziții de artilerie antitanc și o rețea complexă de tranșee și buncăre.

Generalul Gotthard Heinrici avea la dispoziție următoarele resurse militare: 1.000.000 soldați, 1500 de tancuri și 3.300 de avioane.

În partea cealaltă, generalul Jukov, cel care conducea ofensiva asupra Berlinului dispunea de 2.500.000 soldați, 6.250 de tancuri, 7.500 de avioane și 41.600 piese de artilerie.

Bătălia de pe linia Oder-Neisse, începută la 16 aprilie 1945, s-a dovedit mai dură pentru sovietici decât se așteptau. Germanii au reușit o rezistență neașteptată în ciuda unui bombardament masiv din partea sovieticilor. Atacul inițial al Frontului I Bieloros a fost un dezastru. Generalul german Heinrici anticipase atacul și își retrăsese apărătorii din primele linii chiar mai înainte ca artileria sovietică să le spulbere. Sovieticii au plănuit ca lumina a 143 de proiectoare să-i orbească pe apărători, dar aceasta a fost dispersată de ceața dimineții, în schimb a făcut foarte vizibile siluetele formațiilor de atacanți sovietici. În plus, pământul mocirlos s-a dovedit a fi o piedică importantă în calea atacatorilor și, împreună cu barajul de artilerie german de răspuns, a făcut ca pierderile sovietice să fie uriașe.

Aceste pierderi vor fi recuperate prin intrarea masivă în luptă a blindatelor sovietice. Astfel că toată tactica bine pregătită de apărare a generalului Gotthard Heinrici a devenit inutilă pe câmpul de luptă.

(Continuare în numărul viitor)

**Dr. Eduard Magiar
Cluj-Napoca**

Bibliografie:

1. Antony Beevor – *Berlin: The Downfall 1945*, Penguin Books, 2002.
2. Max Hastings – *Armageddon: The Battle for Germany, 1944-1945*, Macmillan, 2004.
3. G. F. Krivosheev – *Soviet Casualties and Combat Losses in the Twentieth Century*, Greenhill Books, 1997.
4. Anthony Read – *The Fall of Berlin*, London: Pimlico, 1993.
5. Cornelius Ryan – *The Last Battle*, Editura Simon&Schuster, 1966.
6. Earl F.Ziemke – *Battle For Berlin: End Of The Third Reich*, NY:Ballantine Books, London: Macdonald & Co, 1969.

CONTRIBUȚIA ARMATEI ROMÂNE

LA ÎNCHEIEREA CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Participarea armatei române la războiul împotriva Germaniei hitleriste a marcat o etapă importantă în dezvoltarea abilităților sale militare. Strategia, arta operativă și tactica trupelor române s-au îmbogățit treptat cu elemente noi, menite să răspundă necesităților și condițiilor specifice desfășurării acțiunilor militare de la finalul războiului.

Comandamentele române au dat dovadă de competență în soluționarea situațiilor numeroase și complexe apărute în desfășurarea evenimentelor iar Marele Stat Major, organul de conducere strategică al armatei române, a reușit să își îndeplinească sarcinile ce i-au revenit.

Așadar, armata s-a aliniat la cerințele războiului prin organizarea marilor unități conform cerințelor impuse de misiunile pe care urmau să le îndeplinească. Scopul său principal era împărțit în două direcții: desființarea rezistenței germane și *acoperirea* frontierelor pentru a împiedica pătrunderea altor forțe din exterior.

Comandamentele de armată, corpuri de armată, diviziile și regimentele au organizat și condus numeroase operațiuni și lupte în varii situații, în câmpie și pe teren montan, în plină vară sau pe timp de iarnă cu zăpezi abundente, geruri aspre, viscole ori ceață, în condițiile terenului afectat de ploi sau de topirea zăpezii.

Privind apărarea, trupele române au dat dovadă de pricepere în alegerea aliniamentelor favorabile, amenajând un sistem complex de lucrări genistice și rezistând în fața ofensivei unui inamic puternic sau optând pentru trecerea la contraofensivă, așa cum s-a întâmplat în septembrie 1944 în Podișul Transilvaniei.

În atac, comandamentele armate române au acționat adecvat situației, chiar dacă trupele adverse erau superioare cantitativ, aplicând învăluirea, întoarcerea, încercuirea pentru realizarea unui raport de forțe favorabil pe direcțiile principale.

La succesul final au contribuit și continua informare asupra intențiilor inamicului, asigurarea flancurilor, organizarea minuțioasă, asigurarea joncțiunilor și menținerea, în cele mai grele situații, a cooperării între arme.

Solicitând la maxim mijloacele de transmisiuni din dotare și sistemul trimerii la unități a ofițerilor din statele majore s-a asigurat o conducere eficientă și continuă a trupelor române. Militarii români se foloseau de avantajele cunoașterii terenului și de efectele tuturor categoriilor de armament pentru a reuși să străpungă liniile inamice.

În diverse situații, militarii români au fost nevoiți să facă marșuri forțate de 60-80 km în 24 de ore după care, să intre direct în luptă, surprinzând inamicul. Au purtat lupte continue zi și noapte, săptămâni în șir, fără să fie schimbați din linia frontului.

Comandamentele și trupele române au adus noi elemente tacticii militare, în special privind procedeele de luptă în munți, pe timp de iarnă, aplicarea de manevre largi și în adâncime, în cazul localităților mari, forțarea din mișcare a cursurilor de apă sau luptele pe timp de noapte.

În luptele ce au avut loc pe teritoriul unor orașe, trupele române renunță la atacurile de mică amploare, de lungă durată, folosind (ex. cazul Budapestei), manevra prin spații libere reușind să pună stăpânire, în scurt timp, pe porțiuni întinse din oraș, crescând astfel, ritmul ofensivei.

La 9 mai 1945, al Doilea Război Mondial s-a încheiat în Europa prin victoria Națiunilor Unite asupra Germaniei naziste. Prin acțiunile militare întreprinse, armata română și-a adus propria contribuție la grăbirea încheierii ostilităților și la eliberarea teritoriilor vizate.

În decursul celor 260 de zile de lupte, la care au participat trupele române, acestea au pătruns în obiectivul inamic peste 1000 km, de la Mureș până aproape de Praga, au străbătut prin lupte, aproximativ 20 de masive muntoase (în cea mai mare parte, pe timp nefavorabil, cu lapoviță și ninsoare, geruri aspre și zăpezi abundente), au forțat 12 cursuri de apă, au eliberat 3831 de localități (cf. G. Romanescu, p 244), din care 53 de orașe și au provocat inamicului pierderi de 118.000 de soldați prizonieri și peste 18.000 de morți.

În cele aproape 9 luni de război (23 august 1944 -12 mai 1945) efectivele armate române au însumat aproape 544.000 de soldați iar pierderile suferite s-au ridicat la aproape 170.000 de soldați morți, răniți sau dispăruți.

Pe lângă toate acestea, trupele române s-au văzut în situația de a acorda populației maghiare sau cehoslovace sprijin cu mijloace de transport, carburanți, atelaje, asistență medicală sau hrană.

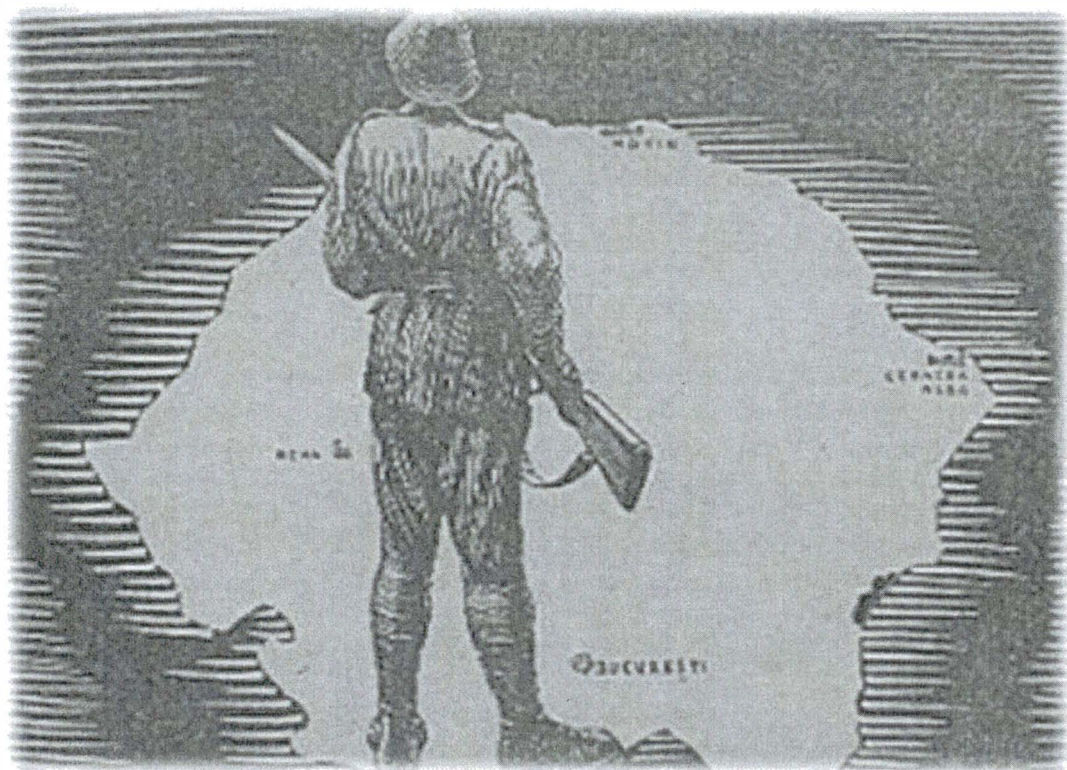
Întregul popor român a făcut, în toată această perioadă, eforturi susținute, de ordin economic și financiar, contribuția economică a României în război a însumat peste un miliard de dolari (valută din 1938).

În vara anului 1945, trupele române au revenit în țară.

Prof. Gheju Nicolae Cosmin
Școala Gimnazială Aurel Peia Ezeriș

Bibliografie:

Gh. Zaharia, I. Cupșa, Al. Vianu - *Al doilea război mondial*, Editura politică, București, 1975.

RECENZIE DE CARTE

Marius Motoșan, Diana Ocolișan

Îndrumător pentru bibliotecari

Cei doi autori, Marius Motoșan și Diana Ocolișan, au publicat sub denumirea citată mai sus un adevărat ghid foarte util pentru orice bibliotecar. Lucrarea a apărut în anul 2010 la Editura ICRV (Institutul de Cultură al Românilor din Voivodina Zrenianin; Biblioteca Cartea Românească, colecția Cercetări) având ca referenți pe Alina Iorga și Mr. Rodica Ursulescu Milicic. Prefața este semnată de profesorul Zoran Iovanovici de la Biblioteca județeană Timiș din Timișoara.

Pe parcursul celor 146 de pagini, lucrarea este structurată pe următoarele 8 capitole:

- I. De la Biblioteconomie la managementul informației și al bibliotecilor;
- II. Circuitul cărților;
- III. Clasificarea zecimală universală;
- IV. Informarea și documentarea în bibliotecă;
- V. Conservarea colecțiilor;
- VI. Verificarea (inventarierea) fondului bibliotecar;
- VII. Structura și procesul managerial în instituțiile culturale.

În afară de aceste capitole mai sunt incluse și trei anexe între care se remarcă cea cu tabelul de autori. Bibliografia cuprinde 12 lucrări de specialitate.

Privită în mod exhaustiv, lucrarea celor doi autori reflectă un remarcabil spirit de solidaritate de breaslă pentru că vine în mod direct în sprijinul bibliotecarilor; nu în ultimul rând, efortul laudabil al autorilor a plecat cu certitudine din pasiunea pentru carte, pentru munca adesea asiduă și migăloasă a bibliotecarilor.

Depășind clasicul rol al bibliotecarului de când ființează bibliotecile, autorii aduc reale noutăți din domeniul modernului în gestionarea unui fond de carte. De la modalitățile tradiționale până la utilizarea tehnologiei de secol XXI, autorii pun la dispoziția colegilor de breaslă un adevărat manual pentru organizarea și funcționarea eficientă a unei biblioteci la început de mileniu trei.

Aducând argumente pertinente, bazate pe ultimele cercetări în domeniu, autorii Marius Motoșan și Diana Ocolișan utilizează termenii specifici care pun munca unui bibliotecar la rangul pe care îl merită în lumea *online* în care trăim.

Metodic și cu profesionalism, cei doi autori abordează toată tematica majoră din domeniul biblioteconomiei chiar dacă nu au pretenția de autoritate incontestabilă. Sunt incluse problemele care se ridică la o adevărată provocare pentru cel care lucrează cu cartea într-o bibliotecă, de la tradiționalele cataloage cu sertare până la cele electronice. Prin volumul tot mai mare de publicații, problema spațiului fizic pentru păstrarea cărților pare să se rezolve prin viitoarea carte de tip electronic, dar este, considerăm, parțial, o iluzie, pentru că, sistemele de hard, computerele, oricât de importante sunt și de ajutor pentru catalogare, totuși sunt supuse distrugerii iremediabile și prin urmare, riscului de a se pierde informații prețioase. De aceea, cartea propriu-zisă, existentă fizic, este cea care poate rămâne secole într-o bibliotecă.

Avem certitudinea că această lucrare va fi percepută realmente benefic de către cititorii interesați, respectiv bibliotecarii. Aceasta, cel puțin pentru că biblioteca va rămâne totdeauna principalul depozitar al celui mai peren bun al umanității: cultura.

Prof. dr. Nicolae Magiar

DIN ACTIVITATEA NOASTRĂ

Între 17-20 februarie 2015 a avut loc la Caransebeș Simpozionul Internațional de Arheologie și Istorie *In memoriam Constantin Daicoviciu*, ediția a XLI-a. Tema simpozionului a fost: *Dunărea și comerțul între Orient și Occident din preistorie până în epoca contemporană*.

Au participat:

- Prof. univ. Dr. Adrian Cioroianu – Facultatea de Istorie, Universitatea București;
- Prof. Adrian Ardeț – directorul Muzeului de Istorie din Caransebeș;
- P.S. Lucian Mic – Episcopul Caransebeșului;
- Oficialități de la Primăria Caransebeș și Consiliul județean Caraș-Severin;
- din partea S.S.I.R., președintele filialei Caraș-Severin, prof. dr. Nicolae Magiar.

CUPRINS

1. Dan Oberșterescu - Primul Război mondial. Voluntari almăjeni în armata română.....	1
2. Nicolae Magiar – Bătălia de la Gallipoli (I).....	5
3. Lucina Miclău – Campaniile militare din anul 1915	9
4. Eduard Magiar – Bătălia Berlinului (I).....	12
5. Cosmin Gheju – Contribuția armatei române la încheierea celui de-al doilea război mondial	16
6. Recenzie de carte	
Marius Motoșan, Diana Ocolișan <i>Îndrumător pentru bibliotecari</i>	19
7. Din activitatea noastră.....	21

